

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

*Ольга Васильєва
(Херсон, Україна)*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У сучасних умовах відродження національної школи й реформування освіти в Україні в цілому, й початковій школі зокрема, домінуючою необхідністю стає формування комунікативної компетентності молодших школярів, удосконалення їх мовленнєвої підготовки, тому пріоритетну значимість набуло вивчення англійської мови як засобу спілкування й узагальнення духовної спадщини країн, мова яких вивчається. Перед учителями іноземної мови стоїть завдання сформувати особистість, яка буде здатна брати участь у міжкультурній комунікації.

Спілкування, або іншими словами комунікація, його особливості та механізми були предметом вивчення філософів і соціологів, психолінгвістів і психологів, серед яких М.П. Барбар, М.З. Біболетова, Н.Д. Галькова та ін. Але проблема формування комунікативної компетентності молодших школярів залишається недостатньо дослідженою, саме це зумовлює актуальність нашого дослідження. Адже, як відомо, кількість учителів іноземної мови, які мають спеціальну підготовку для роботи з учнями початкових класів, мало. Разом з тим, уміння грамотно навчати спілкуванню іноземною мовою молодших школярів, які ще не цілком володіють комунікативними навичками спілкування рідною мовою, - завдання дуже нелегке і відповідальне. Виявляється недостатній рівень володіння комунікативними навичками вчителів. Отже, педагогам необхідно удосконалювати свою кваліфікацію для успішного формування комунікативних навичок школярів на уроках англійської мови.

Об'єктом нашого дослідження є процес навчання молодших школярів англійської мови.

Метою нашої статті є розкриття значимості комунікативних навичок в особистісному розвитку молодших школярів та шляхи їх формування.

Комунікативному аспекту вивчення іноземних мов присвячені роботи численних науковців. Дослідники вкладають у поняття комунікація різний зміст. Так, наприклад, Н.М. Щелованов і Н.М. Аксаріна називали спілкуванням ласкаву мову дорослого, звернену до немовляти; М.С. Каган говорив про спілкування людини з природою й самим собою. О.М. Леонтьєв вважав, що в сучасній науці існує числена кількість різних визначень комунікацій. В.М. Філатов визначає комунікацію як «спілкування, передачу інформації від людини до людини в процесі діяльності» [1, с. 23]. На нашу думку, комунікація - це акт і процес встановлення контактів між суб'єктами взаємодії за допомогою вироблення загального сенсу переданої й сприйнятої інформації. Під терміном «навички» ми розуміємо автоматизовані способи виконання дій. А комунікативні навички, на наш погляд, співвідносяться з навичками спілкування [3, с. 28].

Процес оволодіння комунікативними навичками є багаторазовим виконанням іншомовних комунікативних дій, спрямованих на автоматизацію в різних видах мовленнєвої діяльності та спілкуванні іноземною мовою. Комунікативні навички формуються на основі мовних знань і навичок та країнознавчих знань. У комунікативні навички включаються такі найважливіші вміння: читати і розуміти нескладні, автентичні тексти; усно спілкуватися в стандартних ситуаціях навчально-трудої, культурної, побутової сфер; в усній формі коротко розповісти про себе, висловити думку, оцінку; вміння письмово оформити й передати елементарну інформацію. Так визначається мінімальний рівень комунікативних навичок у державному освітньому стандарті з іноземних мов [4, с. 16].

При організації комунікативного процесу важливу роль відіграє врахування особистісних і вікових особливостей молодших школярів. Молодший шкільний вік є надзвичайно сприятливим для оволодіння комунікативними навичками на уроках англійської мови. Любов до предмета

в цьому віці тісно пов'язана з відчуттям психологічного комфорту, радості, потреби і готовності до спілкування, які створює вчитель на уроці. Відзначаючи переваги навчання дітей іноземної мови в молодшому шкільному віці, можна відзначити можливості уроків англійської мови:

- позитивний вплив на розвиток психічних функцій дитини: її пам'яті, уваги, мислення, сприйняття, уяви та ін;
- стимулюючий вплив на загальні мовні здібності дитини;
- раннє навчання іноземної мови дає великий практичний ефект у плані підвищення якості володіння першою іноземною мовою, створює базу для продовження її вивчення в основній школі, а також відкриває можливості для навчання другої іноземної мови;

Раннє вивчення іноземних мов представляє учням можливість формування таких комунікативних навичок:

- правильно вимовляти й розрізняти на слух звуки, слово, словосполучення та речення іноземною мовою;
- оволодіти найбільш уживаною лексикою в межах тематики початкового етапу, освоїти продуктивний лексичний мінімум в обсязі не менше 500 лексичних одиниць;
- отримати уявлення про основні граматичні категорії мови, що вивчається, розпізнавати вивчену лексику та граматику при читанні й аудіюванні й використовувати їх в усному спілкуванні;
- розуміти на слух мову вчителя, однокласників, основний зміст полегшених текстів з опорою на зорову наочність та мовну здогадку;
- брати участь у діалогічному спілкуванні: вести етикетні діалог і елементарний двосторонній діалог-розпитування в обмеженому колі ситуацій повсякденного спілкування;
- оволодіти технікою читання вголос;
- писати короткі привітання й особисті листи;
- освоїти елементарні відомості про країну досліджуваної мови.

На нашу думку, важливо, щоб діти разом з учителем «творили» урок. Не стільки знання й володіння учнями мовним матеріалом визначає ефективність формування комунікативних навичок молодших школярів, скільки готовність і бажання дітей брати участь у міжкультурному спілкуванні англійською мовою. Це можливо, якщо основною формою навчальної діяльності школярів буде не слухання, говоріння, читання іноземною мовою, а живе й активне спілкування з учителем та іншими учнями.

Прийоми комунікативної методики використовуються, як правило, в комунікативних іграх, у процесі яких навчаються вирішують комунікативно-пізнавальні завдання засобами іноземної мови.[1, с. 11]

Наприклад, у першому класі для організації тренування дітей у вживанні зразка спілкування «Моя (кішка) вміє (стрибати)» можна запропонувати таке мовне завдання: «Злий чарівник зачарував наших улюблених тварин. Щоб зняти чари, потрібно сказати, що вони вміють робити ». Слідом за вчителем, який дає зразок вирішення комунікативного завдання, кожен учень розповідає про своє тварину:

Вчитель: Моя собака вміє бігати. У1: Моя жаба вміє стрибати. У2: Мій папуга вміє літати. І так далі. Чим більше ігрових прийомів використовує вчитель, тим цікавіше проходять уроки, тим міцніше засвоюється матеріал. У методичному плані комунікативна гра представляє собою навчальне завдання, що включає мовне, комунікативне та діяльнісне завдання. Так, наприклад, гра «У МАГАЗИНІ» : на прилавку магазину розкладені різні предмети одягу або їжі, які можна купити. Учні заходять у магазин, купують те, що потрібно.

P 1: Good morning!

P 2: Good morning!

P 1: Have you a red blouse?

P 2: Yes, I have. Here it is.

P 1: Thank you very much.

P 2: Not at all.

Таким чином, ми розглядаємо гру як ситуативно - варіативну вправу, де створюється можливість для багаторазового повторення мовного зразка в умовах, максимально наближених до реально-мовного спілкування з властивими йому ознаками - емоційністю, цілеспрямованістю, мовного впливу. До методичних інструментів з формування комунікативних навичок можна віднести функціонально - комунікативні завдання, які включають в себе відновлення логічної послідовності в серії фотографій або фрагментів тексту, виявлення відсутніх елементів у зображеннях і текстах, формулювання точних інструкцій партнерові для успішного виконання ним завдання, пошук відповідей на питання шляхом з'єднання разом всіх факторів, відомих іншим учасникам та інше. Наприклад, функціонально - комунікативне завдання «Збери прислів'я». Ведучий читає початок прислів'я, команди повинні закінчити його. При правильній відповіді команда отримує бал. Наприклад: A FRIEND IN NEED ... IS A FRIEND INDEED.

Одним з важливих елементів методичного інструментарію щодо формування комунікативних навичок на уроці англійської мови є навчально-методичний комплекс (НМК). Кожен вчитель, виходячи зі своїх особливостей і можливостей його учнів, буде творчо підходити до процесу навчання, але творити він має в межах НМК, не порушуючи його принципів.

В даний час створені спеціальні навчально-методичні комплекси з англійської мови. Всі вони включають не тільки підручник, але й книгу для вчителя, робочий зошит, аудіодиски для роботи в класі, роздатковий матеріал.

НМК «Enjoy English 1» (автори М. З. Біболетова, Н. В. Добриніна, Е. А. Ленська) і «Enjoy English 2» (автори М. З. Біболетова, Н. В. Добриніна, О.А. Денисенко, М. М. Трубанева) призначені для навчання англійської мови учнів I-IV, II-IV класів у загальноосвітній школі. Названий НМК рекомендується використовувати відповідно до навчального плану, що передбачає не менше 2-х годин іноземної мови на тиждень. Основну мету

навчання англійської мови в початковій школі автори вбачають у формуванні елементарних комунікативних навичок у дітей, виходячи з їх мовних потреб і можливостей. Вся серія НМК «Enjoy English» побудована в рамках єдиної комунікативно-когнітивної концепції, охоплює початкову та основну школу, забезпечуючи наступність і перспективність між різними етапами навчання іноземної мови. Відбір змісту здійснювався авторами на основі його комунікативної цінності, значущості, відповідності життєвому досвіду та інтересом учнів цього віку.

До складу кожного з НМК для початкової школи серії «Enjoy English» входять наступні компоненти: 1. Книга для учня. 2. Методичний посібник для вчителя з використання підручника, в якому описано авторську концепцію курсу й містяться рекомендації з навчання основних видів мовленнєвої діяльності, а також наводяться загальне тематичне планування, таблиця поурочного розподілу матеріалу, зразкові конспекти занять і сценарії вистав, що були успішно поставлені та розіграні дітьми, які вивчають англійську мову за серією «Enjoy English». 3. Робочий зошит. 4. Книга для читання, зазначена у підручник «Enjoy English 2» в якості додатку. 5. Аудіодиск. 6. Збірник пісень «Game - Songs», який містить більше сорока автентичних пісень та ігор англійською мовою.

Узагальнюючи вищесказане, можемо зробити висновки, що для формування комунікативних умінь важливе значення має процес організації комунікації на уроках англійської мови. Використання комунікативного підходу на уроках не тільки позитивно впливає на розвиток психічних функцій учнів початкових класів, а забезпечує інтерес до вивчення іноземної мови, формує бажання та готовність нею спілкуватися. Використання сучасних НМК сприяє розвитку діалогічного мовлення, розширенню кругозору учнів, засвоєнню необхідних знань з граматики та лексики, що в свою чергу є основою для формування комунікативних навичок молодших школярів на уроках англійської мови.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Барбар М.П. Розвиток комунікативних здібностей на уроках англійської мови. М.: Изд-во Просвіта, 1992. 42 с.
2. Біболетова М.З. УМК «Enjoy English», 2004. 35 с.
3. Гальскова Н.Д. Теорія і практика навчання іноземних мов у початковій школі. М.: Изд-во Просвіта, 2011.- 59 с.
4. Державний стандарт з іноземних мов. - 2006.-18 с.
5. Бурдіна М.І. Організація навчального процесу з іноземних мов у початковій школі // ИЯШ // 2011. № 2. С. 23-28.

1. Васильєва Ольга Вікторівна
- 2.
3. Херсонський державний університет
4. викладач кафедри філології
5. 0500714140, 0939621512
6. Vasileva-ov@rambler.ru
7. Так, сертифікат потрібен